

Πολιτεία, Ενότητα 13, Η Προσωποποίηση του νόμου

Να εντοπίσετε στο κείμενο τις λέξεις που δείχνουν ότι ο νόμος στο κείμενο προσωποποιείται και τις λέξεις που χρησιμοποιούνται μεταφορικά για να δηλώσουν ενέργειες του νόμου (μπορεί να δείχνουν ταυτόχρονα την προσωποποίηση). Στη συνέχεια να κρίνετε ποιο είναι το αποτέλεσμα της χρησιμοποίησής τους στο λόγο.

Η προσωποποίηση επιτυγχάνεται με την απόδοση στην αφηρημένη έννοια του νόμου ενεργειών που ταιριάζουν σε άνθρωπο. Οι ενέργειες αυτές περιγράφονται με τους ακόλουθους ρηματικούς τύπους, οι οποίοι ασφαλώς χρησιμοποιούνται μεταφορικά: τα ρήματα **μέλει, μηχανάται, άφιῆ, καταχρήται** και τις τρεις μετοχές που δηλώνουν τον τρόπο που ενεργεί – λειτουργεί ο νόμος: **συναρμόττων, ποιῶν, έμποιῶν**. Η προσωποποίηση εμφανίζεται με την απρόσωπη σύνταξη του ρήματος **μέλει**, στο οποίο το φυσικό υποκείμενο είναι ο νόμος, όπως δηλώνεται από τη δοτική προσωπική (!) **νόμῳ**, καθώς και με τη χρήση (ἄο φορές) της οριστικής αντωνυμίας **αὐτός** (που στο αρσενικό γένος χρησιμοποιείται για πρόσωπο)

(α) Όπως κάθε προσωποποίηση έτσι κι αυτή κάνει πιο σαφή την επενέργεια, τη σκοπιμότητα, τη λειτουργία μιας αφηρημένης έννοιας. Έτσι, με την αισθητοποίηση του νόμου προβάλλει εναργέστερος και σαφέστερος ο ρόλος του με παραστατικότητα και ζωντάνια. (β) Παράλληλα ενισχύεται η αξία του ως μέσου διασφάλισης της κοινωνικής ισορροπίας σε κάθε εποχή και κάθε κοινωνία, άρα η απόλυτη διαχρονική του αξία (οι «νόμοι», αντίθετα, στον πληθυντικό αριθμό, είναι αυτοί που μεταβάλλονται ανά κοινωνία και ανά εποχή). (γ) Το σημαντικότερο όμως είναι ότι με την προσωποποίηση ο νόμος αναδεικνύεται ως απόλυτος ρυθμιστικός παράγοντας της πολιτείας. Πίσω του έντεχνα κρύβονται οι ιδρυτές της πολιτείας που θεσπίζουν τον νόμο και φροντίζουν για την εφαρμογή του. Η αυθαίρετη, αυταρχική και ίσως ολοκληρωτική τους εξουσία καταξιώνεται μέσα από την αδιάβλητη ισχύ του νόμου.

Ειδικότερα, ο νόμος εξυπηρετεί τη στοχοθεσία των ιδρυτών της πολιτείας, δηλαδή την επίτευξη μιας μετρημένης ευτυχίας όλων των τάξεων, την ευδαιμονία του συνόλου (**νόμῳ οὐ τούτῳ μέλει ... έγγενέσθαι**). Την ευδαιμονία αυτή τη διασφαλίζει με την αρμονία ανάμεσα στα μέλη της πόλης (**συναρμόττων, έπι τὸν συνδεσμὸν τῆς πόλεως**). Για να πετύχει τα παραπάνω, ο νόμος λειτουργεί με τη βία και την πειθῶ. Μπορεί η βία να αφορά κυρίως τον άπειρον παιδείας όχλον, όμως ο εξαναγκαστικός ρόλος του νόμου υποχρεώνει όλους τους πολίτες να συνδράμουν με τα μέσα που διαθέτουν στο γενικό καλό (**ποιῶν μεταδιδόναι ... ὠφελείν**). Ενώ με την πειθῶ λειτουργεί ο νόμος με τη λογική επιχειρηματολογία και κυρίως με την παιδεία που διαμορφώνει την ποιότητα των ανδρών, κυρίως των φυλάκων – φιλοσόφων, με τις γνώσεις και την ηθική αγωγή που τους παρέχει (**αὐτός έμποιῶν ... έν τῇ πόλει**). Για την εκπαιδευτική αυτή υπηρεσία ο νόμος απαιτεί να αξιοποιήσει με κάθε τρόπο τους πολίτες – κυρίως τους φιλοσόφους- στους ρόλους για τους οποίους τους προορίζουν οι ιδρυτές της πόλης (**ίνα καταχρήται αὐτός αὐτούς ...**)